

Guía Docente

Datos Identificativos					2022/23
Asignatura (*)	Técnicas de Investigación Cualitativas, Prospectivas e Participativas			Código	615545004d
Titulación	Máster Universitario en Métodos Avanzados de Investigación e Innovación na Análise Social (a distancia)				
Descritores					
Ciclo	Período	Curso	Tipo	Créditos	
Mestrado Oficial	1º cuatrimestre	Primeiro	Obrigatoria	6	
Idioma	CastelánGalego				
Modalidade docente	Non presencial				
Prerrequisitos					
Departamento	Socioloxía e Ciencias da Comunicación				
Coordinación	Souto García, Andrea	Correo electrónico	andrea.souto@udc.es		
Profesorado	Rodríguez Teijeiro, Ariadna Souto García, Andrea	Correo electrónico	ariadna.rodriguez@udc.es andrea.souto@udc.es		
Web	www.sociologia.udc.gal				
Descrición xeral	Con esta materia o estudiantado poderá coñecer as formulacións teóricas e metodolóxicas avanzadas para o estudo empírico das realidades sociais complexas a través das técnicas cualitativas, prospectivas e participativas.				

Competencias / Resultados do título

Código	Competencias / Resultados do título
A1	C1. Coñecer ao detalle os principais avances teóricos e prácticos en materia e técnicas de investigación cualitativa e cuantitativa e a súa aplicación - crítica, reflexiva e contextual - para comprender, definir e explicar fenómenos de alta complexidade e incerteza asociados aos retos sociais, económicos e políticos actuais.
A2	C2. Coñecer ao detalle os fundamentos teóricos e prácticos da investigación-acción participativa e do uso avanzado da investigación social para a intervención no ámbito público e privado.
A3	C3. Coñecer de forma detallada os fundamentos teóricos e prácticos das técnicas prospectivas e o uso avanzado das mesmas para emitir conclusións fundamentadas na evolución futura de retos sociais, económicos e políticos complexos e de alta incerteza.
A4	C4. Coñecer, comparar e combinar de forma creativa e nova as principais paradigmas e deseños de investigación (cuantitativa, cualitativa, mixta, prospectiva, participativa), recollendo os principais avances recentes en cada deseño.
A5	C5. Identificar os requisitos éticos da investigación social ante distintos escenarios de aplicación multidisciplinares, especialmente aqueles de gran complexidade ou con colectivos de alta vulnerabilidade, e as ferramentas existentes para cumprir con estes requisitos ao nivel esixido a escala autonómica, estatal e internacional.
A10	C10. Adquirir coñecementos avanzados sobre os aspectos teóricos e prácticos dos retos das sociedades actuais a través dos procesos de investigación e análise social.
A11	H1. Avaliar e seleccionar a paradigma metodolóxico adecuado (cuantitativa, cualitativa, mixta, prospectiva, participativa) para formular xuízos a partir de información incompleta ou limitada sobre fenómenos asociados aos retos sociais, económicos e políticos.
A12	H2 Adoptar as medidas adecuadas para a preservación dos principios éticos fundamentais e avanzados da investigación social, así como para a protección adecuada dos datos recompilados.
A13	H3 Desenvolver unha investigación aplicada con fins de intervención relacionada con algún reto complexo da sociedade.
A15	H5 Levar a cabo unha investigación de tipo cualitativo e cuantitativo en R.
A16	H6 Desenvolver capacidade para planificar a investigación, elixindo correctamente as fases e os procedementos que garantan a máxima rigorosidade e que sexan adecuados a distintos contextos dentro do ámbito público ou privado.
A17	H7 Adquirir a capacidade de continuar profundando nos métodos de investigación e análise dun modo que haberá de ser en gran medida auto-dirixido e autónomo.
A19	H9 Desenvolver unha capacidade avanzada para avaliar a calidade e os resultados dos procesos de investigación.
A20	CP1. Contrastar a importancia da diversidade metodolóxica existente para a análise da realidade social, política e económica, abordando distintos problemas complexos das sociedades actuais a través de solucións creativas e novas.
A21	CP2. Aplicar os procesos e protocolos de captación de información de forma ética necesarios para observar e analizar de forma correcta e respectuosa a realidade social, política e económica, especialmente en contextos de alta vulnerabilidade ou complexidade.

A23	CP4. Desenvolver a capacidade para aplicar os coñecementos teóricos e metodolóxicos adquiridos á actividade profesional en contornas interdisciplinares.
A24	CP5. Ser capaz de traballar con fontes de datos, metodoloxías e técnicas de investigación científica e ferramentas informáticas avanzadas propias das ciencias sociais.
A29	CP10. Elaborar, presentar e defender de maneira individual un exercicio orixinal de carácter profesional no ámbito da investigación que faga unha contribución significativa ao estado da cuestión no estudo dun problema complexo e/ou á súa resolución práctica.
A30	CP11. Adquirir experiencia na toma de decisións e o traballo en equipo en contextos profesionais interdisciplinares aplicando os resultados da investigación social.

Resultados da aprendizaxe			
Resultados de aprendizaxe		Competencias / Resultados do título	
Coñecer os plantexamentos teóricos e metodolóxicos avanzados para o estudo empírico das realidades sociais complexas a través das técnicas cualitativas.	AM1 AM4 AM11 AM13 AM17 AM20 AM23 AM24 AM29 AM30		
Coñecer os plantexamentos metodolóxicos das principais técnicas cualitativas, de investigación-acción participativa (IAP), da investigación aplicada dirixida á intervención e da investigación prospectiva.	AM2 AM5 AM10 AM12 AM13 AM16 AM20 AM21 AM23 AM29 AM30		
Aprender a adaptar o uso das distintas técnicas cualitativas en función dos obxectivos de cada investigación.	AM1 AM2 AM3 AM4 AM5 AM10 AM11 AM12 AM13 AM16 AM19 AM20 AM21 AM23 AM24 AM29 AM30		

Adquirir as destrezas precisas para emitir conclusións fundamentadas na evolución de fenómenos complexos.	AM10 AM11 AM12 AM13 AM15 AM17 AM19 AM20 AM29 AM30		
Ser capaz de deseñar hipótesis e obxectivos de investigación de forma participativa e colaborativa así como coñecer os pasos e protocolos para asegurar os principios de distribución equitativa, representación e transparencia.	AM5 AM10 AM11 AM12 AM29 AM30		

Contidos	
Temas	Subtemas
BLOQUE I	<ul style="list-style-type: none"> - Estratexias metodolóxicas na aplicación de técnicas cualitativas - Xustificación, deseño mostral e criterios de selección - Grupos de discusión - Observación participante - Técnicas participativas da análise da realidade: o prodeso de IAP - Entrevistas
BLOQUE II	<ul style="list-style-type: none"> - A prospectiva como método para a toma de decisións estratéxicas. Historia e definición dos estudos do futuro - A análise de escenarios. Definición, deseño e utilidade - A análise DAFO e a toma de decisións - O deseño de estratexias mediante CAME

Planificación				
Metodoloxías / probas	Competencias / Resultados	Horas lectivas (presenciais e virtuais)	Horas traballo autónomo	Horas totais
Obradoiro	A16 A21 A23 A29 A30	13	30	43
Traballos tutelados	A11 A12 A13 A16 A17 A19 A20 A21 A23 A24 A29 A30	15	50	65
Sesión maxistral	A1 A2 A3 A4 A5 A10 A11 A12 A13 A15 A17 A19 A20 A24	19	21	40
Atención personalizada		2	0	2

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientativo, considerando a heteroxeneidade do alumnado

Metodoloxías	
Metodoloxías	Descrición

Obradoiro	Nos obradoiros aplicaránse os coñecementos adquiridos durante as sesións maxistrais coa axuda das docentes, a través de exercicios prácticos e exemplos. O estudiantado a distancia poderá participar nos talleres de forma síncrona a través de Teams, ver os vídeos grabados ou poderán acordar tutorías.
Traballos tutelados	Realizaránse prácticas e traballos nas que o estudiantado levará a cabo o deseño, implementación e análise dos datos obtidos a través das distintas técnicas abordadas.
Sesión maxistral	As profesoras introducirán os diferentes contidos da asignatura nas sesións maxistrais nas que se fomentará a participación e o debate do estudiantado. O estudiantado a distancia poderá asistir ás sesións maxistrais de forma síncrona a través de Teams, ademais, as clases quedarán grabadas para poder ser visualizadas de forma asíncrona.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballos tutelados Obradoiro	Os obradoiros están orientados a resolver dúbidas e poñer en práctica o aprendido nas sesións maxistrais. Estes obradoiros permitirán a elaboración dos traballos tutelados. Neste sentido, realízase atención personalizada durante os obradoiros e a través da realización de tutorías individuais. O material utilizado nas sesións estará dispoñible no Campus Virtual, así como as instrucións para a elaboración das diferentes prácticas e traballos tutelados.

Avaliación

Metodoloxías	Competencias / Resultados	Descrición	Cualificación
Traballos tutelados	A11 A12 A13 A16 A17 A19 A20 A21 A23 A24 A29 A30	Realizaranse prácticas e traballos nos que o estudiantado levarán a cabo o deseño, implementación e análise dos datos obtidos a través das distintas técnicas abordadas.	100

Observacións avaliación

<p>Convocatoria da primeira oportunidade: a calificación global da materia será a resultante da suma das calificacións obtidas en cada bloque da asignatura (sendo o 50% das prácticas e traballos correspondentes ao Bloque 1 + o 50% das prácticas e traballos correspondentes ao Bloque 2). Hai que aprobar ambos bloques para poder superar a asignatura.</p> <p>Recoméndase a asistencia ás clases maxistrais e aos obradoiros para poder levar a cabo as prácticas e traballos tutelados.</p> <p>Convocatoria de segunda oportunidade: manterase o mesmo sistema de avaliación nas convocatorias de primeira e segunda oportunidade. O estudiantado que non teña superado a materia na primeira convocatoria, deberá presentar a totalidade das prácticas e traballos na segunda convocatoria (manterase a calificación obtida naqueles traballos que teñan realizado durante o cuatrimestre).</p>
--

Fontes de información

Bibliografía básica

BIBLIOGRAFÍA BLOQUE I: - Corbetta, P., &&& Fraile Maldonado, M. (2003). Metodología y técnicas de investigación social. Madrid: McGraw-Hill. - Denzin, N. K., y Lincoln, Y. S. (2011). The Sage handbook of qualitative research (4th ed.). Thousand Oaks: Sage. - Delgado, J.M y Gutiérrez, J (coord) (1994). Métodos y técnicas cualitativas de investigación en Ciencias Sociales. Madrid: Síntesis. - García Ferrando, M., Ibáñez, J., y Alvira Martín, F. (1986). El análisis de la realidad social. Métodos y técnicas de investigación. Madrid: Alianza. - Gutiérrez, J. (2008). Dinámica del grupo de discusión. Madrid: Centro de Investigaciones Sociológicas. - Hernández Sampieri, R.; Fernández Collado, C. y Baptista Lucio, M. P. (2010). Metodología de la investigación. Madrid: McGraw-Hill - Ibáñez, J. (1992). Más allá de la sociología: El grupo de discusión: Teoría y crítica (3ª ed.). Madrid: Siglo XXI. - Jorge Sierra, E. (2003). Nuevos elementos para la reflexión metodológica en sociología. Del debate cuantitativo/cualitativo al dato complejo. Papers, 70, 57-81. - King, G., Verba, S., &&& Keohane, R. O. (2000). El diseño de la investigación social. La inferencia científica en los estudios cualitativos. Madrid: Alianza. - Krueger, R. (1991). El grupo de discusión. Guía práctica para la investigación aplicada. Madrid: Pirámide. - Lozares, C, Martín, A. López, P. (1998). El tratamiento multiestratégico en la investigación sociológica. Papers, 55, 27-43. - Murillo, S. (2006). Detectives y camaleones: el grupo de discusión. Una propuesta para la investigación cualitativa. Madrid: Talasa. - Sarabia, B (1997). Metodología cualitativa en España. Madrid: Centro de Investigaciones Sociológicas. - Trinidad., A. Carrero,V y Soriano, R (2006). Teoría fundamentada "grounded theory" : la construcción de la teoría a través del análisis interpretacional. Madrid: Centro de Investigaciones Sociológicas. - Valles Martínez, M. (1997 (2003 reimp.)). Técnicas cualitativas de investigación social: reflexión metodológica y práctica profesional. Madrid: Síntesis. - William, E. (2007). The case study handbook: how to read, discuss, and write persuasively about cases. Boston, Mass.: Harvard Business School Press. - Conde Gutiérrez del Alamo, F. (2009). Análisis sociológico del sistema de discursos. Madrid: Centro de Investigaciones Sociológicas. - van Dijk, T.A. (2009). Discurso y poder. Barcelona: Gedisa. - Kvale, S. (2011). Las entrevistas en investigación cualitativa. Madrid: Morata. - Flick, U. (2014). La gestión de la calidad. Madrid: Morata - Flick, U. (2015). El diseño de la Investigación Cualitativa. Madrid: Morata - Velasco, M. y Díaz de Rada, A. (1997). La lógica de la investigación etnográfica. Barcelona: Trotta - Simons, H. (2011). El estudio de caso teoría y práctica. Madrid: Morata - Harrison, H.; Birks, M.; Franklin, R. y Mills, J. (2017). Case Study Research: Foundations and Methodological Orientations . Forum: Qualitative Social Research, 18(1)BIBLIOGRAFÍA BLOQUE II: Bas, E. y Guilló, M. 2012. Prospectiva e innovación.&& Prospectiva e innovación, 1-356. Bertrand de Jouvenel. 1967. The Art of Conjecture. New York: Basic Books. Cely, A. V. 1999. Metodología de los escenarios para estudios prospectivos.&& Ingeniería e investigación, (44), 26-35. Dennis Gabor. 1964. Inventing the Future. New York: Knopf. Frederick R. Brodzinski. 1979. ?The Futurist Perspective and the Managerial Process,? Utilizing Futures Research New Directions for Student Services, No. 6, 18-19. Godet M. 1997. Manuel de prospective stratégique. Dunod, Paris. Harold S. Becker. 1985. ?Making Futures Research Useful: The Practitioner?s Opportunity?, Futures Research Quarterly 1:2, 17. Huerta, D. S. 2020.&& Análisis foda o dafo. Bubok. Ian H. Wilson. 1978. ?Scenarios?. En Fowles, Jib ed. Handbook of Futures Research (Westport, Connecticut: 225-248. Jib Fowles, ed. 1978. Handbook of Futures Research. Westport, Connecticut: Greenwood Press. John McHale, ?Futures Critical: A Review,? En Human Futures: Needs, Societies, Technologies (Guildford, Surrey, U.K.: IPC Business Press Limited, 1974), 13. Marien, M. 1985. ?Toward a New Futures Research: Insights from Twelve Types of Futurists,? Futures Research Quarterly 1:1, 13-14. Miklos T. y Tello, M. E. 1998. Planeación prospectiva, Limusa Noriega Editores, México. Olaf Helmer. 1983. Looking Forward: A Guide to Futures Research. London: Sage Publications. Pachón, M. L. y Camargo Remolona, R. 2004. Una aproximación a los estudios de futuro. Facultad de Administración de Empresas, Universidad Externado de Colombia. Rodríguez-Teijeiro, A., Otero-Enríquez, R. y Román-Masedo, L. 2018. Hacia una aproximación prospectiva de las prácticas curriculares: diagnóstico estratégico a través de un análisis DAFO. In&& Innovación educativa en la era digital: libro de actas&& (pp. 379-383). Universidad Nacional de Educación a Distancia?UNED.Román-Masedo, L., Otero-Enríquez, R. y Rodríguez-Teijeiro, A. 2020. Estrategias de mejora del Prácticum del Grado en Sociología a través de un modelo CAME. In&& && IV Jornadas de Innovación Docente&& (pp. 435-446). Universidade da Coruña, Cufie.

Bibliografía complementaria	<p>Coppedge, M. (2012). Democratization and research methods. New York: Cambridge University Press. Creswell, John W (1994). Research design: qualitative and quantitative approaches. Thousand Oaks: Sage. Goulding, Ch. (2002). Grounded theory: a practical guide for management, business and market researchers. London: Sage. Krueger, R. A. (1997). Developing questions for focus groups. London: Sage. Krueger, R. A. (1997). Analyzing &&& reporting focus group results. London: Sage. Locke, K.D. (2001). Grounded theory in management research. London: Sage. Morgan, D.L. (1997). Planning focus groups. London: Sage. Morgan, D.L. (1998). The focus group guidebook. London: SAGE. Morse, J. (ed) (1994). Critical issues in qualitative research methods. London: Sage. Nagy Hesse-Biber, P.L. (eds) (2006). Emergent methods in social research. Thousand Oaks, California: Sage Silverman, D. (1993). Interpreting qualitative data: methods for analysing talk, text and interaction. London: Sage. Strauss, A. y Corbin, J. (1990). Basics of Qualitative Research. London: Sage. Wertz, F. J. (2011). Five ways of doing qualitative analysis: Phenomenological psychology, grounded theory discourse analysis, narrative research, and intuitive inquiry. New York: Guilford Press. Denzin, N.K. y Lincoln, Y. S. (Coords.) (2012). Manual de investigación cualitativa. Volumen. II. Paradigmas y perspectivas en disputa. Barcelona: Gedisa. Capítulo:8 Flick, U. (2004). Introducción a la investigación cualitativa. Madrid: Morata. Capítulo: II Jackson, Ph W. (1991). La vida en las aulas. Madrid: Morata. (Introducción) Lather, P. (2006). Paradigm proliferation as a good thing to think with: teaching research in education as a wild profusion. International Journal of Qualitative Studies in Education,19(1), January-February, 35-57. Denzin, N.K. y Lincoln, Y. S. (Coords.) (2012). Manual de investigación cualitativa. Volumen. I. El campo de la investigación cualitativa. Barcelona: Gedisa (Cap.6 Christians, C. G. La ética y la política en la investigación cualitativa. Flick, U. (2004). Introducción a la investigación cualitativa. Madrid: Morata.Libros generales Goetz, J. P.y LeCompte. M.D. (1988). Etnografía y diseño cualitativo en investigación educativa. Madrid: Morata. Hammersley, M. y Atkinson, P. (2001). Etnografía. Métodos de investigación. Barcelona: Paidós. House, E. R. y Howe, K. R. (2001). Valores en evaluación e investigación social. Madrid: Morata. Stake, R. E. (1998). Investigación con estudio de casos. Madrid: Morata.Taylor, S.J. y Bogdan, R. (1986). Introducción a los métodos cualitativos de investigación. Barcelona: Paidós.</p>
------------------------------------	---

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Procesos e Deseños da Investigación Social/615545002

Innovacións na Análise de Datos Cualitativos/615545006

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Materias que continúan o temario

Observacións

Recoméndase a asistencia sincrónica online ás clases maxistras e aos obradoiros para poder facer un seguimento axeitado da materia e realizar as prácticas e traballos tutelados.

(*A Guía docente é o documento onde se visualiza a proposta académica da UDC. Este documento é público e non se pode modificar, salvo casos excepcionais baixo a revisión do órgano competente dacordo coa normativa vixente que establece o proceso de elaboración de guías